

พื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุด

ปราณี อัสวภูษิตกุล¹

บทคัดย่อ

ศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีสื่อสารและโทรคมนาคมมีบทบาทต่อการดำรงอยู่ของห้องสมุดเป็นอย่างยิ่ง ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่ต้องเดินทางมายังห้องสมุด ดังนั้นเพื่อให้ห้องสมุดยังคงดำรงอยู่ได้นอกเหนือจากการเป็นแหล่งสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ห้องสมุดต้องมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพอย่างเร่งด่วน เพื่อเป็นการเชิญชวนผู้ใช้เข้ามาใช้พื้นที่ห้องสมุด ห้องสมุดต้องเพิ่มพื้นที่การทำงานร่วมกันเพื่อกิจกรรมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงความต้องการใช้พื้นที่ของผู้ใช้เป็นสำคัญ การจัดพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นในการใช้งาน การออกแบบที่ดึงดูดใจมนั้วให้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้ มีจินตนาการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ทำงานร่วมกันได้อย่างสนุกสนานและสะดวกสบาย

คำสำคัญ: พื้นที่การทำงานร่วมกัน พื้นที่ห้องสมุด

¹ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ E-mail: pra@tu.ac.th

Co-working Space in Library

Pranee Asvapoositkul¹

Abstract

Information and communication technology are going to play an increasingly crucial role in the existence of libraries. The library users can get an 24-hour access to the resources without being in a library. To ensure the existence of libraries besides being educational resources, space efficiency inside libraries needs to be necessarily improved to create the area for people to use the spaces in libraries. Libraries need to provide co-working spaces for more activities, provided based on needs of library users. The flexibility in multi-use space and space design are topic of great importance in order to develop imagination of library users, create innovations, build friendly and comfortable work environment.

Keywords: Co-working Space, Library Space

¹ Division of Library Science, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, E-mail: pra@tu.ac.th

บทนำ

ห้องสมุดคือสถาบันบริการสารสนเทศที่ผู้ใช้สามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ข้อมูล สารสนเทศต่างๆ ตามความต้องการของแต่ละบุคคลขณะเดียวกันในโลกปัจจุบันผู้ใช้ก็สามารถค้นคว้าหาความรู้ ข้อมูล สารสนเทศผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องเดินทางมาที่ห้องสมุด วิธีการดำเนินชีวิตของผู้ใช้สารสนเทศทุกวัยก็เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นวัยเด็ก วัยรุ่น หรือวัยผู้ใหญ่ นอกเหนือจากการใช้สารสนเทศแล้ว ผู้ใช้ยังต้องการใช้พื้นที่เพื่อการทำกิจกรรมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ผู้ใช้วัยเด็กต้องการพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมบันเทิงสนุกสนาน ผู้ใช้วัยรุ่นนอกจากมาใช้พื้นที่ห้องสมุดเพื่ออ่านหนังสือก่อนสอบแล้ว ยังต้องการพื้นที่เพื่อการทำกิจกรรมกลุ่ม การติวหนังสือร่วมกัน ตลอดจนการพักผ่อนในระยะเวลาสั้นๆ ผู้ใช้วัยผู้ใหญ่ที่ทำงานประจำบางเวลาที่ต้องการหาสถานที่เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานใหม่ๆ นอกเหนือจากสถานที่ทำงานประจำของตน ส่วนผู้ใช้วัยผู้ใหญ่ที่เกษียณแล้วก็อาจต้องการพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมสังสรรค์ การพบปะเพื่อนฝูง จิบกาแฟ อ่านหนังสือเพื่อลดปัญหาเกี่ยวกับความจำเมื่ออายุมากขึ้น การแสวงหาพื้นที่เพื่อตอบโจทย์การดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบันที่ยังต้องการสารสนเทศควบคู่ไปพร้อมกับความสุข ความสะดวกสบาย อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจหรือจุดประกายในการทำงานได้ด้วย พื้นที่การทำงานร่วมกัน (Co-working Space) ของห้องสมุดจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจทางเลือกหนึ่ง ด้วยมีปัจจัยที่เอื้อต่อการทำงานอย่างยิ่ง เพราะมีทั้งสารสนเทศที่หลากหลาย มีบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ เป็นที่ปรึกษาด้านสารสนเทศอย่างยิ่ง อีกทั้งค่าธรรมเนียมการเข้าใช้พื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุดก็มิได้มีค่าใช้จ่ายหรือมีค่าใช้จ่ายสูงเหมือนกับพื้นที่การทำงานร่วมกันของภาคเอกชน

ความหมายของ Co-working

คำว่า “Co-working” ถูกนำมาใช้เป็นครั้งแรกโดยเบอณี เดอโคเวน (Bernie DeKoven) เมื่อปี ค.ศ.1999 หมายถึงการอำนวยความสะดวกในการทำงานร่วมกันโดยนำคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วงแรกได้รับความนิยมในวงจำกัดเฉพาะกลุ่มบุคคลที่ทำงานด้านเทคโนโลยี ก่อนจะเริ่มแพร่หลายไปยังกลุ่มอาชีพอื่นๆ ในเวลาต่อมา ทั้งศิลปิน นักเขียน นักศึกษา นักธุรกิจ ฯลฯ เป็นต้น ต่อมาในปี ค.ศ.2005 แบริด นิวเบิร์ก (Brad Neuberg) ได้ใช้คำว่า Co-working เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางกายภาพตามที่เข้าใจกันในปัจจุบันอันหมายถึงพื้นที่ที่บุคคลทั่วไปสามารถมาใช้เพื่อทำงานร่วมกันในบรรยากาศแบบสบายๆ โดยในเริ่มแรกนิวเบิร์กได้ใช้พื้นที่ในโรงงานผลิตหมวกที่ซานฟรานซิสโกเป็นพื้นที่เพื่อการทำงานร่วมกัน

พื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุดในต่างประเทศ

พื้นที่การทำงานร่วมกันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดได้มีการศึกษาที่น่าสนใจคือ ในสหรัฐอเมริกา มีห้องสมุดจำนวนมากกว่า 1 ใน 3 แห่ง มีพื้นที่ว่างสำหรับให้บุคคลทั่วไปสามารถมานั่งทำงานนอกสถานที่ทำงานของตนเอง โดยใช้พื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุด ผู้ใช้พื้นที่นี้สามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศต่างๆ ข้อมูล ประชากร การวิจัยตลาด สถิติ ฐานข้อมูลทางวิชาการ วารสารวิชาชีพ หลากหลายสาขา การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย โต๊ะทำงานขนาดใหญ่ ห้องประชุมสำหรับการทำงานร่วมกัน ตลอดจนผู้ช่วยวิจัยที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการให้คำปรึกษาด้านสารสนเทศที่รู้จักกันในนามบรรณารักษ์ ตัวอย่างห้องสมุดหลายแห่งในสหรัฐอเมริกาที่มีการจัดพื้นที่การทำงานร่วมกันกระจายอยู่ในชุมชนเล็กใหญ่ทั่วประเทศ เพื่อให้บริการผู้ใช้ทั่วไปได้แก่ห้องสมุดดังต่อไปนี้

ห้องสมุดประชาชนไมแอมี-เดท (The Miami-Dade Public Library) ได้รับรางวัลต้นแบบการใช้พื้นที่ทำงานร่วมกันภายในห้องสมุดมูลค่า 35,000 ดอลลาร์สหรัฐ ในชื่อโครงการวิจัยเรื่อง Co-working at the Library โดยศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้พื้นที่ทำงานร่วมกันในห้องสมุด การจำลองและทดสอบพื้นที่ทำงานร่วมกันของผู้ใช้ สิ่งที่ใช้ต้องการหรือไม่ต้องการ และจะใช้พื้นที่ทำงานร่วมกันเมื่อใด ข้อมูลจากผลจากการวิจัยได้นำมาใช้เพื่อการสร้างพื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุด นอกจากนี้ยังได้นำข้อมูลดังกล่าวไปปรับใช้กับการสร้างพื้นที่ทำงานร่วมกันที่ห้องสมุดเคนดัลลีในภูมิภาคตะวันตก (West Kendall Regional Library)

พื้นที่ทำงานร่วมกันอีกแห่งหนึ่งที่ทันสมัยใจกลางรัฐวอชิงตันคือ ห้องสมุดประชาชนสโปแกน (The Spokane Public Library) ห้องสมุดแห่งนี้มีผู้ใช้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าในช่วง 2 เดือนแรกที่มีการเปิดให้บริการใช้พื้นที่การทำงานร่วมกัน บรรณารักษ์งานวิจัยทางธุรกิจของห้องสมุด กล่าวว่า “มีบ่อยครั้งที่ผู้ใช้หาที่นั่งไม่ได้เนื่องจากมีผู้เข้ามาใช้จำนวนมาก” เจ้าหน้าที่ของบริษัทไอทีระดับโลก เข้ามานั่งทำงานโดยใช้การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย ทีมงานของพวกเขาทั้งสามคนเคยทำงานจากบ้านและ/หรือร้านกาแฟมาก่อน แต่ปัจจุบันเป็นผู้ใช้พื้นที่นี้ของห้องสมุด สมาชิกในทีมคนหนึ่งกล่าวว่า “เป็นเรื่องที่ดีและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ที่พวกเขาสามารถทำงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม” ผู้ใช้บางคนบอกว่า “มนุษย์เป็นสัตว์สังคม การได้นั่งทำงานนอกบ้าน แวดล้อมด้วยผู้คนช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมาก การได้ใช้พื้นที่ร่วมกันในการทำงานที่ห้องสมุดจัดว่าเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย และเมื่อมนุษย์รู้สึกปลอดภัย การไหลเวียนของเลือดไปเลี้ยงสมองก็จะดี สมองผ่อนคลาย มีสมาธิในการทำงาน ส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพด้วย”

ลาร์รา คลาร์ก Larra Clark รองผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศของสมาคมห้องสมุดอเมริกันกล่าวว่า ห้องสมุดประชาชนสามารถสร้างพื้นที่การทำงานร่วมกันที่ดีได้ โดยห้องสมุดสามารถดึงดูดผู้ที่มีอาชีพอิสระ (Freelance) ผู้ที่ทำธุรกิจส่วนตัว เข้ามาใช้พื้นที่ของห้องสมุดได้ด้วยเหตุผลหลายประการ ได้แก่ ห้องสมุดมีสารสนเทศที่หลากหลาย บรรณารักษ์และบุคลากรมีความรู้ ให้คำปรึกษาได้เป็นอย่างดี ห้องสมุดมีความเชื่อมโยงกับชุมชนและสังคม โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย ตลอดจนมีเครื่องพิมพ์สามมิติ (3D Printing) เป็นต้น (Opar, 2017 and Lussier, 2017)

ที่ห้องสมุดริชแลนด์ (Richland Library, 2017) มีศูนย์การทำงานร่วมกัน (Co-working Center) ตั้งอยู่ที่ชั้น 3 ของห้องสมุด ผู้ใช้บริการสามารถใช้พื้นที่การทำงานในศูนย์นี้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย มีอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศครบครันโดยบริการด้วยตัวเอง พื้นที่กว้างขวางและเงียบสงบ พร้อมทั้งทัศนอันสวยงามของเมืองโคลัมเบีย นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดอย่างเพียงพอพร้อมในการเข้าถึงโดยระบบออนไลน์ ศูนย์การทำงานร่วมกันมีห้องย่อยๆ 6 ห้อง ภายในแต่ละห้องประกอบด้วยโต๊ะทำงานพร้อมเก้าอี้เบาะคอมพิวเตอร์ ซอฟต์แวร์ที่จำเป็น อินเทอร์เน็ตไร้สาย สแกนเนอร์ ตู้เก็บของ ที่นั่งพักผ่อน โดยมีข้อกำหนดในการใช้พื้นที่ของศูนย์ดังนี้

1. บุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปี ไม่สามารถใช้พื้นที่การทำงานร่วมกันของศูนย์ได้
2. การจองพื้นที่การทำงานร่วมกันผ่านระบบออนไลน์ สามารถจองล่วงหน้าได้ก่อนใช้พื้นที่จริง 2 วัน
3. ระยะเวลาการใช้ห้องสูงสุด 8 ชั่วโมง/วัน กรณีที่ไม่มีผู้ประสงค์ใช้ห้องต่อ สามารถขยายระยะเวลาการใช้ห้องได้
4. การสำรองห้องจะถูกยกเลิก กรณีที่ผู้ใช้ไม่มาภายใน 30 นาที นับจากเวลาเริ่มต้นที่จองไว้
5. ผู้ใช้เปิด-ปิด ห้องด้วยตนเอง กรณีกุญแจห้องสูญหายต้องเสียค่าธรรมเนียม 20 ดอลลาร์สหรัฐ

6. ห้องสมุดริชแลนดไม่รับผิดชอบต่อการสูญหายหรือการถูกโจรกรรมสิ่งของที่ผู้ใช้นำติดตัวมา
7. การใช้โต๊ะและตู้เก็บสัมภาระ ต้องใช้เฉพาะที่จัดไว้ให้ในแต่ละห้องเท่านั้น ไม่ก้าวเข้าไปใช้ครุภัณฑ์ห้องอื่น และสัมภาระทุกอย่างต้องนำออกจากตู้เมื่อเสร็จสิ้นการใช้งาน
8. ไม่รบกวนผู้เข้ามาใช้พื้นที่ร่วมกัน
9. ไม่ใช่ศูนย์เพื่อการสัมภาษณ์งานทางการตลาด การโทรศัพท์ติดต่อลูกค้า หรือการทำกิจกรรมที่ไม่เหมาะสม
10. การไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ข้างต้น จะเสียสิทธิ์ในการเข้าใช้พื้นที่การทำงานร่วมกันของศูนย์ต่อไป

ห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งคือ ห้องสมุดประชาชนสก๊อตส์เดล (Scottsdale Public Library, 2017) มีพื้นที่จัดเป็นห้องสำหรับการทำงานร่วมกันชื่อว่า เดอะ ยูเรก้า ลอฟท์ สก๊อตส์เดล (The Eureka Loft Scottsdale) เปิดให้บริการโดยไม่มีค่าใช้จ่ายแก่สาธารณชนและเครือข่ายนักธุรกิจชุมชน โดยเฉพาะผู้ประกอบการและเจ้าของธุรกิจขนาดเล็ก ภายในห้องมีบริการอินเทอร์เน็ตไร้สาย คอมพิวเตอร์ และการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด ผู้ใช้สามารถโทรศัพท์แจ้งการใช้ห้องได้ล่วงหน้า นอกจากนี้ยังมีห้องปฏิบัติการสื่อดิจิทัล (The Digital Media Lab) สำหรับผู้ที่ต้องการถ่ายวิดีโอหรือสร้างสื่อการตลาดสำหรับธุรกิจหรือแบรนด์ของตน อุปกรณ์ที่มีในห้องปฏิบัติการสื่อดิจิทัล ได้แก่ กล้องถ่ายรูปที่ทันสมัย ขาดตั้งกล้อง จอ ไมโครโฟน อุปกรณ์สำหรับให้พิธีกรอ่านบทพูด (Teleprompter) จอสีเขียว (Green Screen) แสงสว่างภายในห้องปรับได้ตามความต้องการ ซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยช่วยในการออกแบบกราฟฟิก เช่น Adobe Creative Cloud ที่สามารถทำงานได้ทั้งบนหน้าจอกอมพิวเตอร์เดสก์ท็อปและบนคลาวด์ (Cloud) การเชื่อมต่อและแชร์ไฟล์ผลงาน การสร้างและแก้ไขไฟล์ได้ทุกที่ตลอดเวลา ตลอดจนโปรแกรมทำเพลงที่ชื่อ Pro Tools เป็นต้น

นอกจากนี้ที่ชั้น 2 ของห้องสมุดกลางเบอร์ตัน บาร์ (Burton Barr Central Library) ยังเป็นที่ตั้งของศูนย์ไฮฟ์ แอท เซนทรัล (hive @ central) ตั้งขึ้นด้วยความร่วมมือระหว่างห้องสมุดกลางเบอร์ตัน บาร์ ห้องสมุดประชาชนฟีนิกซ์ (Phoenix Public Library, 2017) กลุ่มผู้ประกอบการและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยแอริโซนา (The Entrepreneurship and Innovation Group-ElG at Arizona State University) แผนกพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจเมืองฟีนิกซ์ ศูนย์นี้มีพื้นที่การทำงานร่วมกันสำหรับผู้ประกอบการและนักธุรกิจขนาดเล็กในชุมชนทั่วทั้งรัฐแอริโซนาได้มาพบปะกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำงานร่วมกันในการพัฒนาแนวคิดธุรกิจ บริการให้คำปรึกษาแบบตัวต่อตัวโดยผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ มีบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่มีความรู้ทางธุรกิจให้คำปรึกษาสารสนเทศเฉพาะด้าน การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Workshops) การจัดสัมมนาทางเว็บ (Webinars) วิดีโอสตรีมมิง (VideoStreaming) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลในรูปแบบของภาพและเสียงส่งผ่านอินเทอร์เน็ตคอมพิวเตอร์เพื่อการเข้าถึงฐานข้อมูลห้องสมุดและแหล่งข้อมูลออนไลน์ อินเทอร์เน็ตไร้สาย ห้องประชุม สำหรับหนังสือ นิตยสาร และหนังสือพิมพ์ด้านธุรกิจ อยู่ที่ชั้น 5 ของห้องสมุด

ในลอนดอน ห้องสมุดเบ็นนัล กรีน (Bethnal Green Library) ตั้งอยู่ในอาคารยุควิกตอเรียที่ทรูราเพเดียนภายในอาคารเป็นแผ่นไม้สูงประดับตกแต่งด้วยเหรียญต่างๆ เพื่อเป็นเกียรติแก่วีรบุรุษทางวัฒนธรรมของอังกฤษ ผู้ใช้กล่าวถึงพนักงานของห้องสมุดว่าเป็นมิตรและให้ความช่วยเหลือด้านสารสนเทศเป็นอย่างดี พื้นที่การทำงานร่วมกันมีอินเทอร์เน็ตไร้สาย ที่ตั้งของห้องสมุดอยู่ห่างจากสถานีรถไฟใต้ดินเบ็นนัล กรีน ด้วยการเดินเท้าเพียง 1 นาที แสดงให้เห็นถึงการเดินทางที่สะดวกมาก

ส่วนที่ห้องสมุดบีเอฟไอยู รูเบน (BFI ReubenLibrary) ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ.1933 ในลอนดอน BFI-The British Film Institute เป็นองค์กรการกุศลที่เกี่ยวข้องกับงานด้านศิลปะภาพยนตร์ของสหราชอาณาจักร หนึ่งในอัญมณีที่มีค่าขององค์กรนี้ก็คือ ห้องสมุดเล็กๆ ที่ซ่อนตัวอยู่ในพื้นที่ของอาคาร ภายในห้องตกแต่งอย่างเรียบง่าย แบ่งเป็นมุมคอมพิวเตอร์สมรรถนะสูงเพื่อใช้งานส่วนตัว 24 เครื่อง มุมคอมพิวเตอร์สำหรับใช้งานเป็นกลุ่ม มุมพื้นที่การทำงานร่วมกันที่เป็นโต๊ะขนาดใหญ่ 6 ตัว และตู้เก็บสัมภาระ

ห้องสมุดอีกแห่งหนึ่งในลอนดอนที่มีพื้นที่การทำงานร่วมกันที่ดีที่สุดสำหรับผู้ประกอบการคือ หอสมุดแห่งชาติอังกฤษ (The British Library) ภายในอาคารมีปีกหนึ่งที่ตั้งเป็นพื้นที่พิเศษเฉพาะสำหรับเจ้าของธุรกิจขนาดเล็กและนักลงทุน ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างมหาศาล เช่น ข้อมูลรายงานตลาดออนไลน์ของบริษัทวิจัยด้านการตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีชื่อเสียงระดับโลก เช่น Mintel, Frost & Sullivan, Euromonitor ที่มีมูลค่ามากกว่า 5 ล้านปอนด์ ข้อมูลบริษัทในสหราชอาณาจักรและทั่วโลกมากกว่า 144 ล้านราย มีห้องเรียนสำหรับการเรียนในหลักสูตรต่างๆ การฝึกอบรม การฝึกปฏิบัติด้านนวัตกรรม อินเทอร์เน็ตไร้สายที่หอสมุดแห่งชาติอังกฤษมีค่าใช้จ่าย แต่ก็รับประกันได้ว่าสัญญาณดีเยี่ยม และมีร้านกาแฟ อาหารจานเดียวด้วย(Rocketspace, 2017)

ภาพที่ 1 พื้นที่การทำงานร่วมกันมุมหนึ่งในหอสมุดแห่งชาติอังกฤษ ที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้ามาใช้บริการและเข้าถึงสารสนเทศที่มากมายมหาศาลผ่านอินเทอร์เน็ตไร้สายคุณภาพเยี่ยม

ในประเทศแถบเอเชีย หอสมุดแห่งชาติจีน (National Library of China) ในกรุงปักกิ่ง มีพื้นที่การทำงานร่วมกันที่กว้างใหญ่ช่วยให้มั่นใจได้ว่าผู้ใช้นั้นมีที่นั่งมากมาย บรรยากาศเงียบสงบ พร้อมด้วยทรัพยากรสารสนเทศ แม้ว่าห้องสมุดจะมีที่นั่งจำนวนมาก แต่ผู้ใช้นั้นก็ควรจะมาถึงห้องสมุดในช่วงเช้า เนื่องจากคนส่วนใหญ่มักอยู่ที่ห้องสมุดตลอดทั้งวัน(Lu, 2017)

ส่วนในประเทศไต้หวัน ที่เมืองหลวงไทเปมีห้องสมุดอยู่หลายแห่งทั่วเมือง แต่ห้องสมุดประชาชนเมืองไทเป (Taipei City Public Library) เป็นหนึ่งในห้องสมุดที่ดีที่สุดสำหรับการศึกษาค้นคว้าเนื่องจากมีห้องเรียนที่นั่งสะดวกสบาย โต๊ะทำงานส่วนบุคคลที่ใหญ่ ห้องสมุดแห่งนี้เป็นที่นิยมของผู้ใช้จำนวนมาก มีพื้นที่มุมหนึ่งที่ตั้งไว้สำหรับการทำกิจกรรมร่วมกัน ในเวลาเช้าของทุกวันก่อนห้องสมุดเปิด จะมีผู้ใช้มารอเข้าคิวก่อนประตูเปิดเป็น

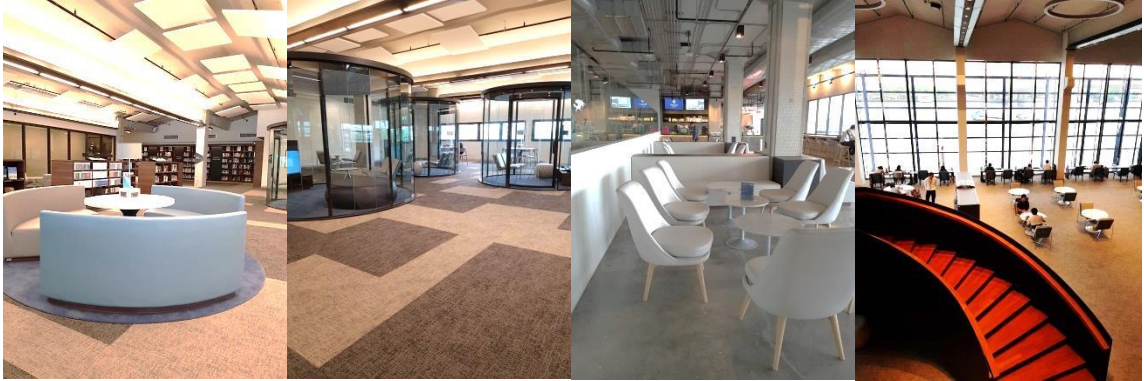
ประจำ ด้วยเหตุนี้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดจึงค่อนข้างเข้มงวดในกรณีที่ใช้เอาสิ่งของวางไว้เป็นการจองพื้นที่ เจ้าหน้าที่จะนำสิ่งของดังกล่าวออกถ้าเจ้าของไม่กลับมาใช้พื้นที่ดังกล่าวภายในหนึ่งชั่วโมง(McEneaney, 2017)

สำหรับประเทศญี่ปุ่นห้องสมุดประชาชนหลายแห่งในโตเกียวกำลังปรับปรุงพื้นที่มากขึ้นสำหรับผู้ที่ต้องการทำงานหรือเรียนรู้นอกสถานที่ ซึ่งไม่ใช่การทำงานที่สำนักงานหรือที่บ้าน ห้องสมุดประชาชนชิโยดะ (Chiyoda Public Library) (Kendall, 2013) มีพื้นที่การทำงานที่ตกแต่งใหม่เพื่อเป็นสำนักงานแห่งที่สอง มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้บุคคลออกจากบ้านและใช้ประโยชน์สูงสุดจากสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในห้องสมุดที่พวกเขาได้จ่ายภาษีให้แก่เมือง มีอินเทอร์เน็ตไร้สาย โต๊ะทำงานขนาดใหญ่ หนังสือและวารสารจำนวนมากมาย บรรยากาศเงียบสงบ ขณะเดียวกันก็มีพื้นที่สำหรับผู้ใช้เพื่อระดมความคิดกับสมาชิกในทีมได้โดยไม่รบกวนผู้ที่อยู่รอบข้าง อีกทั้งยังมีพื้นที่สำนักงานให้เช่าราคาสมเหตุสมผลเหมาะสำหรับการนำเสนองานเล็กๆ และมีร้านกาแฟด้วย

นอกจากนี้ในประเทศสิงคโปร์รัฐบาลมีนโยบาย New Way of Work (NWOW) โดยการนำพื้นที่บางส่วนของห้องสมุดมาปรับเป็นพื้นที่เพื่อการทำงานร่วมกันเรียกว่า Smart Work Centre เพื่อสนองตอบลักษณะการทำงานของคนรุ่นใหม่ ที่ไม่ต้องเดินทางไกลเข้าสำนักงาน ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ศูนย์ดังกล่าวจะตั้งอยู่ใกล้ที่พักอาศัย ปัจจุบันมี Smart Work Centre 4 แห่ง คือย่านเทา เพียว, จูลอง, เกล็งตะวันออก และแทมปีเนส(Toa Payoh, Jurong, Geylang East and Tampines) แต่ละศูนย์รองรับผู้เข้าใช้งานได้พร้อมกัน 47 คน พื้นที่ทั้งหมดเชื่อมต่อด้วยอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในเครือข่ายบรอดแบนด์แห่งชาติ โครงการนี้เป็นความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐของสิงคโปร์ที่รับผิดชอบด้านการพัฒนากำกับดูแลสื่อสารสนเทศต่างๆ ภายในประเทศและการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจที่ชื่อว่า Infocomm Media Development Authority-IMDA กับกรรมการหอสมุดแห่งชาติ ส่วนผู้บริหารพื้นที่คือบริษัทรีจิส (Regus) เป็นบริษัทชั้นนำระหว่างประเทศที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับสำนักงานสำเร็จรูปให้เช่า ห้องประชุม ห้องรับรองทางธุรกิจ (Business Lounge) และมีเครือข่ายห้องประชุมทางวิดีโอที่ใหญ่ที่สุดในโลก ผู้ใช้ทั่วไปสามารถสมัครใช้งานพื้นที่นี้ได้ทั้งรายชั่วโมง รายวัน และรายเดือน ค่าใช้ไต่รายวันอยู่ที่ 20 ดอลลาร์สิงคโปร์ ส่วนการเช่าพื้นที่ส่วนตัวรายเดือนอยู่ที่ 399 ดอลลาร์สิงคโปร์ (Wason Liwlompaisan, 2016)

พื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุดในประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้มีการปรับปรุงอาคารโรงพิมพ์ธนบัตรครั้งใหญ่ อาคารดังกล่าวก่อสร้างขึ้นพร้อมกับประวัติศาสตร์ด้านการเงินของประเทศ ในช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพาหรือสงครามโลกครั้งที่ 2 มีอายุเกือบกึ่งศตวรรษ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา โดยปรับปรุงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ภายในอาคารประกอบด้วยพื้นที่ที่เป็นห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ห้องประชุม พื้นที่การทำงานร่วมกัน และร้านกาแฟ เป็นการพลิกโฉมภาพลักษณ์ของห้องสมุดธนาคารแห่งประเทศไทยที่ผู้ใช้ทั่วไปมักมองว่าเป็นสถานที่ที่มีบรรยากาศทางวิชาการ การเข้าใช้พื้นที่ต้องเป็นไปตามระเบียบและข้อกำหนดของห้องสมุด การปรับเปลี่ยนให้มีพื้นที่การทำงานร่วมกันในครั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยคาดหวังว่า พื้นที่นี้จะเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล มิใช่ระหว่างบุคคลกับหนังสือในห้องสมุดเท่านั้น ทศนีย์ภาพที่งดงามริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเชิญชวนให้ผู้คนเข้ามาสททนาแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน (Teerapan Leelavansuk, 2018)

ภาพที่ 2-5 พื้นที่การทำงานร่วมกันภายในศูนย์การเรียนรู้ ธนาาคารแห่งประเทศไทย มีห้องประชุมกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ พื้นที่เปิด ร้านเครื่องดื่ม มองเห็นทัศนียภาพแม่น้ำเจ้าพระยา

ห้องสมุดเฉพาะอีกแห่งหนึ่งคือ ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ก็มีการจัดพื้นที่การทำงานร่วมกัน โดยมีทั้งห้องสัมมนาและห้องประชุมกลุ่มย่อย พร้อมอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการกำหนดระเบียบการใช้พื้นที่คล้ายคลึงกับระเบียบการใช้พื้นที่ของห้องสมุดริชแลนด์ในสหรัฐอเมริกา บุคคลภายนอกใช้พื้นที่นี้ได้ แต่จะมีค่าธรรมเนียมการใช้ห้องเล็กน้อย

ภาพที่ 6-11 พื้นที่การทำงานร่วมกันภายในห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มีห้องประชุมกลุ่มที่เป็นทางการ ห้องเก้าอี้โซฟา บรรยากาศสบายๆ ปลั๊กไฟ กระดาน

ในส่วนของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บริเวณชั้น 1 ของอาคารเป็นพื้นที่การทำงานร่วมกัน บุคคลภายนอกสามารถเข้าใช้บริการได้โดยการแลกบัตร บริเวณนี้มีที่นั่งประมาณ 70 ที่นั่ง คอมพิวเตอร์สืบค้นสารสนเทศ ผู้ใช้สามารถปรึกษาหาเรื่องงาน ใช้เสียงได้ นำขนมและเครื่องดื่มเข้ามารับประทานได้ ตามความเหมาะสม มีร้านกาแฟด้านหน้าใกล้ทางเข้าห้องสมุด ช่วงสอเปิดตลอด 24 ชั่วโมง

นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดตามคณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยที่มีพื้นที่การทำงานร่วมกันที่น่าสนใจอีกหลายแห่ง เช่น ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ มีพื้นที่การทำงานร่วมกันที่ตกแต่งภายในสนองตอบการใช้งานของนักศึกษาวัยรุ่น ส่วนที่เป็นพื้นที่โล่งนักศึกษาใช้เป็นทำกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเดี่ยว ใช้เสียงได้ ส่วนที่เป็นห้องกระจก ใช้ทำกิจกรรมกลุ่มย่อย มีเทคโนโลยีสารสนเทศทันสมัยในห้อง คอมพิวเตอร์ กระจกานอิเล็กทรอนิกส์ มีห้องที่เรียกว่า “เดอะบ็อกซ์” ที่นักศึกษาสามารถใช้พื้นที่นี้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ พร้อมกับการชมสื่อมัลติมีเดีย การจัดพื้นที่ เดอะบ็อกซ์ของห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ในคราวเปิดตัวครั้งแรกนั้น ผู้ใช้ห้องสมุดในประเทศไทยให้ความสนใจกับความแปลกใหม่เป็นอย่างยิ่ง ทีมศึกษาวิจัยก่อนการปรับเปลี่ยนกายภาพห้องสมุดระบุว่า การปรับเปลี่ยนพื้นที่เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่หัวใจสำคัญคือตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้ใช้งาน เพราะนิสิตส่วนใหญ่ต้องการให้ห้องสมุดเป็นพื้นที่อ่านหนังสือส่วนตัวและพักผ่อน ตลอดจนใช้ตัวหนังสือกับเพื่อน มากกว่าการเข้าห้องสมุดเพื่อยืมคืนหนังสือเท่านั้น

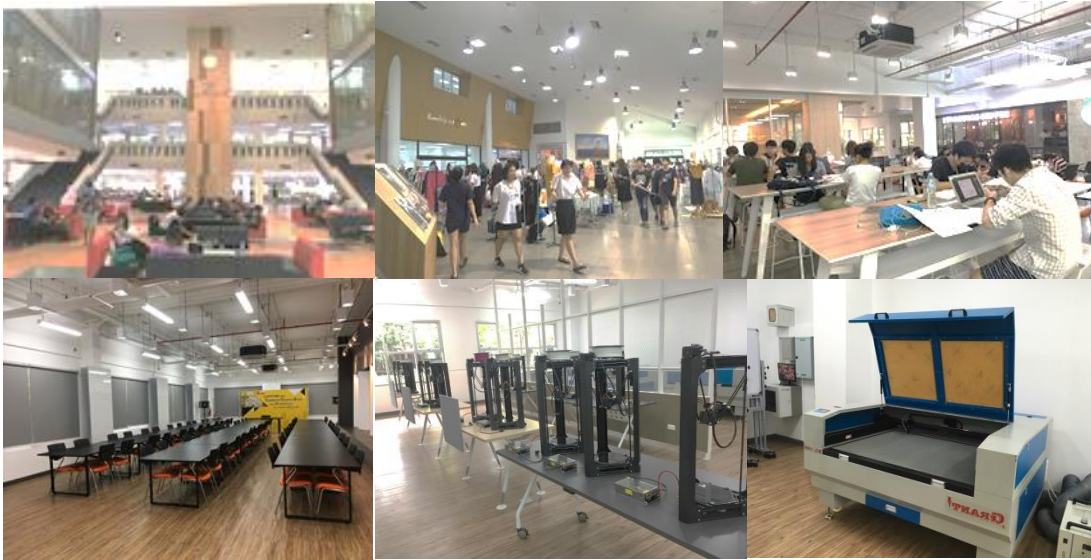
ภาพที่ 12-14 พื้นที่การทำงานร่วมกันภายในสำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยบรรยากาศสบายๆ สามารถสืบค้นสารสนเทศออนไลน์ มีร้านกาแฟ

ภาพที่ 15-17 พื้นที่การทำงานร่วมกันภายในห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพื้นที่โล่ง เป็นที่ทำกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเดี่ยว ห้องกระจกใช้ทำกิจกรรมกลุ่มย่อย เดอะบ็อกซ์เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

ส่วนหอสมุดป่วย อิงภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รังสิต) บริเวณชั้น 1 ของอาคาร มีพื้นที่ใช้สอยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 1,500 ตารางเมตร สำหรับนักศึกษา ที่เรียกว่า TCS : Thammasat Creative Space มีครุภัณฑ์ประกอบอาคารและอุปกรณ์เทคโนโลยีอำนวยความสะดวกพื้นฐานแก่ผู้ใช้ห้องสมุด โดยจัดแบ่งพื้นที่เป็น 3 โซนหลัก คือ โซนพื้นที่ทำงานขนาดใหญ่ เพื่อให้เกิดบรรยากาศการสร้างสรรค์และพบปะแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

ระหว่างกัน โชนแมคเกอร์สเปซ (Maker Space) พื้นที่สำหรับการสร้างต้นแบบผลงาน มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เช่น เครื่องพิมพ์สามมิติ เครื่องตัดเลเซอร์ (Laser Cut) และโซนอเนกประสงค์ เป็นพื้นที่กว้างที่ออกแบบให้สามารถปรับเปลี่ยนได้ง่ายตามความเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การนำเสนอผลงาน การเล่าเรื่องราวของผู้ที่ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ (TED Talk) การประกวดแผนธุรกิจ (Pitching) การจัดสัมมนา ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อจุดประกายความรู้ เป็นต้น (Section of Corporate Communication, 2017)

ภาพที่ 18-21 พื้นที่การทำงานร่วมกันภายในหอสมุดปวย อังภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รังสิต) แบ่งเป็นโซนพื้นที่ทำงานขนาดใหญ่ โซนอเนกประสงค์ ร้านกาแฟ โซนแมคเกอร์สเปซมีเครื่องพิมพ์สามมิติ (ภาพที่ 22) เครื่องตัดเลเซอร์ (ภาพที่ 23) และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่นๆ

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าลาดกระบัง ก็จัดให้มีพื้นที่การทำงานร่วมกัน บริเวณชั้น 1 ภายในอาคารสำนักหอสมุด มีพื้นที่นั่งอ่านเพื่อการศึกษาค้นคว้า การสัมมนากลุ่มย่อย พร้อมอินเทอร์เน็ตไร้สาย ห้องสมุดวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น และห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้ประยุกต์พื้นที่ห้องสมุดให้เป็นพื้นที่การทำงานร่วมกัน โดยนอกเหนือจากเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ที่มีการติดตั้งในบริเวณพื้นที่นี้แล้ว ยังมีบรรยากาศความเป็นมิตร การแบ่งปันความรู้ การสร้างแรงบันดาลใจ ในการผลิตและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ (Paporn Ruenwichar, 2015)

ห้องสมุดทีเค พาร์ค (TK Parklibrary) เป็นอีกห้องสมุดหนึ่งใจกลางเมืองที่มีพื้นที่การทำงานร่วมกัน นอกจากสื่อการเรียนรู้จำนวนมากแล้ว ยังมีห้องฉายภาพยนตร์ ศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ลานสานฝัน สำหรับจัดกิจกรรมดนตรีและการเสวนาต่างๆ (สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, 2014) ส่วนที่ห้องสมุดศิลปะ ตั้งอยู่ชั้นใต้ดินของหอศิลป์ BACC (Bangkok Art & Culture Centre) บรรยากาศเงียบสงบ การตกแต่งเรียบง่าย มีนิทรรศการด้านศิลปะ แคตตาล็อกงานศิลปะร่วมสมัย และอินเทอร์เน็ตไร้สายโดยไม่มีค่าใช้จ่าย (Bangkok Art and Culture Centre, 2017) และที่ห้องสมุดเฉพาะด้านการออกแบบสื่อสาร (Communication Design Library)

ตั้งอยู่บริเวณชั้น 3 ภายในคอนโดมิเนียมใกล้ สถานีรถไฟฟ้าใต้ดินสามย่าน (MRT สามย่าน) ห้องสมุดมีพื้นที่การทำงานร่วมกันในการจัดกิจกรรมด้านการออกแบบสร้างสรรค์ และพื้นที่บริการเพื่อชุมชนด้านการออกแบบสื่อสาร (Thailand Creative & Design Center, 2012) นอกจากนี้ยังมีห้องสมุดสื่อสารสาธารณะไทยพีบีเอส หอสมุดเมืองกรุงเทพมหานคร ห้องสมุดเพื่อการเรียนรู้สวนลุมพินี หรือที่เรียกว่าห้องสมุดประชาชนลุมพินี เป็นต้น ซึ่งห้องสมุดเหล่านี้ก็มีพื้นที่การทำงานร่วมกันที่เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าไปใช้พื้นที่ดังกล่าวได้

จากตัวอย่างข้างต้นพื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุดในต่างประเทศและในประเทศไทยสรุปได้ในประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

1. ความต้องการใช้พื้นที่ห้องสมุด

ผู้ใช้ในศตวรรษที่ 21 มิได้ต้องการใช้พื้นที่ห้องสมุดเพียงเพื่อเข้ามาอ่าน หรือยืม-คืนหนังสือ เท่านั้น แต่ยังต้องการใช้พื้นที่ห้องสมุดเพื่อทำกิจกรรมอื่นอีก เช่น การดูหนังสือ เป็นสถานที่นัดพบสำหรับผู้ประกอบการ และนักธุรกิจขนาดเล็กร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดจนการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ให้ความบันเทิงจัดกิจกรรมต่างๆ ในต่างประเทศห้องสมุดบางแห่งใช้พื้นที่นี้เพื่อการชุมนุมหาเสียงสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นอีกด้วย เป็นต้น

2. พื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุด

2.1 การบริหารจัดการพื้นที่การทำงานร่วมกันมีทั้งการจัดพื้นที่แบบเปิด ขนาดพื้นที่ใช้สอยมากน้อยแตกต่างกันไปเป็นมุมหนึ่งหรือชั้นหนึ่งของห้องสมุด ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้ใช้พื้นที่โดยรวมของห้องสมุดงบประมาณ และการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับห้องสมุด ซึ่งได้แก่ ผู้ใช้ในชุมชน องค์กร หรือสถาบันอื่นๆ บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุด เป็นต้น

2.2 **ครุภัณฑ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกได้แก่** โต๊ะ เก้าอี้ โซฟา เคาน์เตอร์ ตู้เก็บสัมภาระ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตไร้สาย กระจกานอิเล็กทรอนิกส์เครื่องพิมพ์สามมิติ เครื่องตัดเลเซอร์ อุปกรณ์เทคโนโลยีอื่นที่ควรมีประกอบในห้องปฏิบัติการต่าง ๆ

2.3 **ผู้ให้บริการ** ได้แก่ บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ นักวิชาการ อาสาสมัครทั่วไปและผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

2.4 **ผู้ใช้บริการ** ผู้ใช้บริการพื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่ ได้แก่ นักเรียน นักธุรกิจ นักลงทุน ผู้ประกอบอาชีพอิสระและประชาชนทั่วไป ผู้ใช้บริการห้องสมุดเฉพาะส่วนใหญ่จะเป็นบุคลากรขององค์กรนั้นๆ ขณะที่ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาผู้ใช้บริการส่วนใหญ่คือนักศึกษา คณาจารย์ บุคลากรในสถาบัน แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันห้องสมุดเฉพาะและห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งก็เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้าไปใช้พื้นที่เพื่อการทำงานร่วมกันได้เช่นหอสมุดปวย อิงภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (รังสิต) ได้เปิดพื้นที่นี้ให้แก่บุคคลภายนอกจำนวนมากได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหลากหลาย เช่น การจัดประชุมสัมมนาในประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจ ธุรกิจ Startup ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล บุคคลภายนอกสามารถเข้าไปใช้ได้ แต่มีค่าธรรมเนียมการใช้ห้องเล็กน้อย

2.5 **การจัดบริการ** ผู้ใช้สามารถใช้บริการพื้นที่นี้ควบคู่ไปกับการใช้บริการของห้องสมุด ได้แก่ ทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฐานข้อมูลออนไลน์ บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการให้คำปรึกษาชี้แนะแหล่งสารสนเทศ บริการแนะนำการวิจัย บริการคัดเลือกสารสนเทศ บริการร้านเครื่องดื่มอาหารว่าง เป็นต้น

2.6 กฎระเบียบในการใช้บริการพื้นที่กรณีเป็นห้องมักให้ทำการจองล่วงหน้าและมีกำหนดช่วงเวลาในการใช้ บริเวณพื้นที่เปิดมักใช้ได้ตามสะดวก ใช้เสียงได้ตามสมควรโดยไม่รบกวนผู้ใช้ข้างเคียง ใช้เสียงได้ภายในห้องเท่านั้น หรือใช้เสียงได้ในพื้นที่โดยรอบนอกห้องสมุด ไม่มีค่าธรรมเนียมการใช้พื้นที่หรือมีก็เพียงเล็กน้อย ยกเว้นพื้นที่การทำงานร่วมกันของภาคเอกชนก็จะมีค่าธรรมเนียมแตกต่างกันไป

จะเห็นว่าพื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุดประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น โดยภาพรวมพื้นที่กายภาพการทำงานร่วมกันของห้องสมุดในประเทศไทยมิได้แตกต่างกับพื้นที่กายภาพการทำงานร่วมกันของห้องสมุดในต่างประเทศมากนัก ซึ่งสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะขาดเสียมิได้ในบริเวณพื้นที่นี้คืออินเทอร์เน็ตเพื่อการติดต่อสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ เว็บไซต์ และ Application ต่างๆ เช่น Facebook, LINE application, Instagram, Twitter, YouTube, LinkedIn, Google+, Pinterest, Flickr เป็นต้น ซึ่งเครือข่ายสังคมเหล่านี้มีผู้นิยมใช้มากทั่วโลก จากสถิติของ Statista (2018) รายงานตัวเลขจำนวนผู้ใช้เครือข่ายสังคมตั้งแต่ปี 2010 ถึง 2021 พบว่า เมื่อปี ค.ศ.2010 มีผู้ใช้เครือข่ายสังคมทั่วโลก 970 ล้านคน และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปี ค.ศ.2018 มีผู้ใช้เครือข่ายสังคมทั่วโลกประมาณ 2,620 ล้านคน และในปี ค.ศ.2021 คาดว่าจะมีผู้ใช้เครือข่ายสังคมทั่วโลกประมาณ 3,020 ล้านคน โดยสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีจำนวนผู้ใช้เครือข่ายสังคมมากที่สุด รองลงมาคือสาธารณรัฐอินเดีย และสหรัฐอเมริกา ส่วนประเทศไทยเมื่อปี ค.ศ.2017 มีผู้ใช้เครือข่ายสังคม 34.64 ล้านคน และคาดว่าในปี ค.ศ.2022 จะมีผู้ใช้เครือข่ายทางสังคมประมาณ 38.44 ล้านคน

ดังนั้นถึงเวลาแล้วที่บรรณารักษ์และผู้ที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วนในการบริหารจัดการพื้นที่กายภาพการทำงานร่วมกันมีเทคโนโลยีเครือข่าย อุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่สัมพันธ์กับความต้องการและพฤติกรรมของผู้ใช้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีรูปแบบในการดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับสารสนเทศและกิจกรรมหลากหลายมากขึ้น ทั้งนี้การออกแบบพื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุดต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การใช้พื้นที่นี้ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ให้มากที่สุด และต้องเป็นความร่วมมือในการระดมความคิดเห็นเพื่อการออกแบบระหว่างผู้ใช้ร่วมกับบรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ นักคอมพิวเตอร์ สถาปนิก วิศวกร มัณฑนากร ตลอดจนนักวิชาการในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยืดหยุ่นในการใช้พื้นที่ การออกแบบที่ดึงดูดโน้มน้าวให้ผู้ใช้เกิดการเรียนรู้อย่างไร้ขีดจำกัด มีจินตนาการสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกันได้ สำหรับผู้ใช้ในวิชาชีพที่หลากหลายอย่างสนุกสนานสะดวกสบาย ในบรรยากาศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีการนำทรัพยากรสารสนเทศและบริการต่างๆ ของห้องสมุดมาใช้อย่างคุ้มค่ามากขึ้น ซึ่งการใช้พื้นที่นี้กล่าวได้ว่าเป็นสถานที่ปลอดภัย ไม่มีค่าธรรมเนียม หรือมีค่าธรรมเนียมก็เพียงเล็กน้อย ถ้าเทียบกับการใช้พื้นที่การทำงานร่วมกันที่ภาคเอกชนจัดทำขึ้นในเชิงธุรกิจ

References

- Section of Corporate Communication. (2017). *TCS–Thammasat Creative Space*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/csr-hr/news-78749> [In Thai]
- Teerapan Leelavansuk. (2018). learning center, *Library, Museum and Co-working Space of Bank of Thailand*. Retrieved from <https://readthecloud.co/replace-6/> [In Thai]
- Paporn Ruenwihar. (2015). *Learning and Living Space COLA KKU to Co-working Space*. Retrieved from <https://www.kku.ac.th/news/v.php?q=0010065&l=th> [In Thai]
- Thailand Creative & Design Center. (2012). *TCDC COMMONS IDEO Q*. Retrieved from <http://www.tcdc.or.th/exhibition/26208/?lang=th> [In Thai]
- Thailand Knowledge Park. (2014). *Library Services*. Retrieved from https://www.tkpark.or.th/tha/page/library_services [In Thai]
- Bangkok Art and Culture Centre. (2017). *Art Library*. Retrieved from <http://www.bacc.or.th/content/39.html> [In Thai]
- Hua, Amanda Grace. (2014). *Destination Libraries: Exploring Libraries as a Community Learning Space*. Retrieved from <http://destinationlibrariesblogspot.com/2014/11/coworking-spaces.html>
- Kendall, Philip. (2013). *An Office for Everyone: 8 Share Spaces in Tokyo for Creatives and Freelancers*. Retrieved from <https://soraneews24.com/2013/08/02/the-new-face-of-work-9-share-spaces-in-tokyo-for-freelancers-and-creatives/>
- Lussier, Kathy Schwartz. (2017). *Your Library is the Perfect CoworkingSpace*. Retrieved from <https://workfrom.co/magazine/story/library-perfect-coworking-space>
- McEneaney, Ciaran. (2017). *10 Quiet Places to Study or Co-Work in Taipei*. Retrieved from <https://theculturetrip.com/asia/taiwan/articles/10-quiet-places-to-study-or-co-work-in-taipei/>
- Opar, Barbara. (2017). *Evolution not Revolution: Evolving Trends in Art and Design Libraries*. In *The Handbook of Art and Design Librarianship*. (15-24). London: Facet Publishing.
- Phoenix Public Library. (2017). *hive @ central*. Retrieved from <http://www.phoenixpubliclibrary.org/hive/Pages/About-hive.aspx>
- Richland Library. (2017). *Reserve a Coworking Desk (Co)Work Freely*. Retrieved from <http://www.richlandlibrary.com/coworking?ref=workfrom>
- RocketSpace. (2017). *12 Best Free Coworking Spaces in London*. Retrieved from <https://www.rocketpace.com/tech-startups/12-best-free-coworking-spaces-in-london>
- Scottsdale Public Library. (2017). *Eureka Loft Scottsdale*. Retrieved from <http://www.scottsdalelibrary.org/eurekaloft/?ref=workfrom>

- Statista. (2018). *Number of Global Social Network Users 2010-2021*. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/>
- Wason Liwlompaisan. (2016). *Singapore Co Working Space* Retrieved from <https://brandinside.asia/singapore-co-working-space/> [In Thai]
- Yufan Lu. (2017). *7 Quiet Places to Study or Co-Work in Beijing*. Retrieved from <https://theculturetrip.com/asia/china/articles/7-quiet-places-to-study-or-co-work-in-beijing/>

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณศูนย์การเรียนรู้ ธนาคารแห่งประเทศไทย คุณสมภพ แสนสมบูรณ์สุข คุณพิทวัส ดาราทิพย์ บรรณารักษ์ห้องสมุดสตางค์ มงคลสุข คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลคุณศิริพร คำยาต บรรณารักษ์สำนักงานวิทยทรัพยากร และคุณสุพรรณิ ยงกิจเจริญลาภ บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นางสาวมนิษา ยวงคำ นักศึกษาด้านวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่อนุเคราะห์ภาพประกอบ ส่วนภาพประกอบพื้นที่การทำงานร่วมกันของห้องสมุดในต่างประเทศส่วนใหญ่ผู้เขียนมิได้นำมาเผยแพร่ด้วยข้อจำกัดด้านลิขสิทธิ์ ยกเว้นหอสมุดแห่งชาติอังกฤษที่ผู้เขียนบันทึกภาพด้วยตนเอง